

Qilqakuna Umalloq: Guillermo Thorndike
Nawpaqin Qilqaq: Angel Avendaño
Nawpaqin Wata: 7 yupana.

CRONICAWAN

REVOLUSIUNPA RIMAYNNIN

Kay runa simipi qilqas
Mit'alitan Crónica y Variedades
Paparichin Gobierno Revolucionario

S / 4.50

Lima llactapi, chunka piaseyung p'achay Hawkey Kusi Killi, 1975 watapi.

WIÑAQ WAYNAKUNAWANMI SAMINCHIS CHAYAMUSHAN

Intichay

■ Apunchis Tupaq Amaru llaqtakunana, llaqtachis aswantarao muchurinapaq kamachimuranku manana runa simipi rimanakupaq, nitaq llaqtanku p'achanwan p'achakunkunapaq. Machulanchikunan chay kamachikunawan cheqaqtapuni muchuranku.

lchaqa, mana sunquyoq ispañulkuna, yukarunku, munasankunku ruwaspa, munankupitaq, aparanu llaqta ruwasqanta, llaqtaj rimasqanta, llaqta purisqanta, aparanu llaqta ruwasqanta, llaqtaj rimasqanta, llaqta purisqanta. Chayta kuanan watakuna, kama ruwanku, hawamillante ari, ari, ninku, sunquntaq llaqtan rayku phatata-

tan. Chaytan "Chiaro'epi" sapa watan ruwanku.

Chaytan cine nisqapaq, ruwan llaqtamasinchis Luis Figueroa, ancha llaqta munakuyinpi, lchaqa, ispañol ch'it'gut runakuna, mana munankuchu "Chiaro'epi" niskata llaqta qhawanapanq. Españulman kutirequnkuna mancharkunku Luis Figueroa qispichisqanwan, chay qhawa runakuna, waq'a runakuna, pampachayta munanku llaqtamasinchis ruwasqanta.

Manan chayqa chaninchu kaman, mafakunanchismi, Gobierno Revolucionario, llaqtamasinchis Luis Figueroa, ruwasqanta liw llaqta runakuna qhawanapanq.

Llaqtapaq ruwasqataq a manan pakankumanchu chiaro'epi qhawayta munayku

Killachay

■ BUENOS AIRES, 7 Hawk'ay Kusi (CRONICAWAN-PAQ).— Argentina suyu chawpi tutata hunt'aqqa sayan, tukuy Willkarpakuna ripusqan qhipapanta pacha.

Chawpitudi qallarinum ish-kay p'unchaypaq kamachisqa paro, atiy atipaq Confederación General del Trabajo (CGT), nisqan rayku. Aqu'iwr peronista llank'aqkuna, chayraqmi churankunku peronista kamachiwani; icha riawpasqap'a aswan wayupay-chasqa gremiokuna qanchis pun-chawtafa, mana allin politica economica apasqanmana, mana chaniñman rantinakunata wicha-chispa, willuspaku llank'aqkunaq atipayninkuna pispachispa.

Llaqta kamachi qhiwinqintaq, prensa y difusion de la Presidencia de la Nación, ayqymanta willaspas, llaqta kamachi mash-hanipaq yachasqaman hina, aswan allin paskariyta nispa.

Chay ayqimankutaka mañaskakun llank'aqkuna, qillqa kamayuqkuna, apu simi kamechiqkuna, kallpaswaya wallawisakunapas.

Chay chawpi chayaramuqtin, tutuky runakuna karunkuna ripu-nankupaq qichunkusqaku.

Buenos Ayres llactapi qilquna willukunku, imaynatas qhatu kamayuqkuna, kinsa kutmian aychaq, chaninta wicha-chisqaku. Hinalataq tukuy rantinakunatas, pankiy chhalayta.

Atipachay

■ Lima llaqtamanta pacha ashikhawinchaqkumanta, hamut'asqakuytawankuna puririnku Paukartambu kama, Primera Cita de Juventud Revolucionaria nisqaman; Limapi hina huj llaqtakunapi chunka chunka waynakuna rillankutqa Paukartambu tantanakuyman.

Waynapuran siminkuta pekarin-chaku llaqtachismanta rimaspa. Chay waynakuna tantanakuyin liw fikus-qankumanta, uyarisqankumanta, na-

winchaskumanta, hamut'asqakuytawankuna puririnku mana manchakuytawankuna. Allinmi chayqa, waynakuna yachanqaku paykunamanta pacha, qunqay rimayta, mana qunqay rimayta.

Paucartambu kuraq runakunachashunkunu waynakunata makinkuta mas'risp'a, sumaq sunqunkawan, waynakuna yachanqaku imaynatan kay watakuna revolucion purisqan-wan machu runakuna, waynakuna qawsaynippi qhawanku, llaqtakaw-saqninta.

Quyllurchay

■ Liw ch'aqway ankyllukumi, cheqapaq kaqtin awqankunayuq rikurin fiannant purispa. Qulqisapa runakuna cheqinkunku revolucionista, mana chaynata ruwanakuna cheqamanpuncha ch'eqaway ankyllukumi.

Revolutionaria sasa ruwaypurna, manan llaqtakunaq rimayllawanchu harachisun. Llaqtat'aq ch'ay hump'iy-wamni tajiyachisun. lchaqa manan qulqisapa runallachu revolucionista p'ampachayta runakuna, kanimi, pantasqa runakuna, musquynirkupi imaynata runuq, chay runakuna huj

fiannakunaman apayta munanku Revolucion Peruana.

Chayta hamut'aspan warmikuna, paykuna pura, tantanakuypi organisa-siunta; sayarichinu, Ch'aqway ankyllukuy ladumpi puririnkupaq. Warmiq watanpi, manapunin warmikuna Revolucionista kharullamanta qhawasun-manchu, nispa ninku.

Chaynata liw llaqtakunapi warmikuna ruwanakuna, paykuna pura tantanakuspa, paykuna pura ajllarinakuspa, paykuna pura rimaspa, sayarichinu organisa-siunta nisqakunata revolucioniswan kuskalla purinankupaq.

Wamink'a ch'eqaway ankyllukuywan kuskachakuyta kallranku

■ Ingeniero Mario Samane Bogion, Director Ejecutivo del Consejo Nacional de la Universidad Peruana; paymi nimun hinta: Manan surtir Yachay Wasikuna allin kutichiyyta atrakanchu, nitqasami kutichiyyatas kay revolucion politico y social nisqachismen. Kay revolutioni-ti siqsi muylu llaqtakunaq qhawaryin-tan huishan.

Kay huifuytan ruwayta atrakan. Fuerza Armada nisqachis.

Kay hinata rimarinum, Seminario Taller sobre Tecnologia Educativa, CONUP, ruwasqani, chay qallaranapaqmi hinta rim-

muran. Kaymanmi rishanku kinsa chunka kinsayuq surtir Yachay Wasip'i yachachiqkuna.

Kay Ingeniero Mario Samane Bogion, alpamanta rimakan, maschakunkunaq kaq-nimantapas, hinapasqataq rimakurantaq imaynana imperialismo-awwan qawqanakuqchanshi.

Nillantaq, Yachay Wasikunapta ch'irraq, yuyavunkuna hamut'akurak, alpamanta rimakan, maschakunkunaq kaq-nimantapas, hinapasqataq rimakurantaq imaynana imperialismo-awwan qawqanakuqchanshi.

illapachay

■ Francisco Morales Bermúdez Wamink'a qayninchaw willakanu, llaqtawant rimarinaykuq qallaringapuni hujmantu Chawawarki k'illi, Peru Suyu llaqtachiskunawan. Chay rimaymumi gallaringa, Qusqu, Puno ima llaqtakunaman puriñiqtiyu. Kay llaqtakunaman puriñiqta, qhipasqallan karan.

Chaymanta Quyllurchay p'unchaypi, Presbiterio Maestro Aya Wasiman purisqankumanta, 1932 watapi wafusqa wallawisakunaq wankañankunku nispa: sapanka watan chay raymita ruwayku; sapanka watapas qaqllatupun ruwanku.

Wallawia purallan chay raymita ruwanku, nispa nigtintaq, wamink'a Morales Bermúdez rimarinam, hinata nispa: "manan kamachiq runakunaqa, mayqun llaqtamasinchistapas chiqin-chu, qaynaq gallantallan yuriyaku, füngaykupi yupinkuna qhipasqan ray-

ta".

Kayan rimarinuram, mit'alikunapi llank'aq runakunawan tantanakuspa, Kay rimariñi karan, Dr. Pedro Patrón Faura, Gran Cruz del Servicio Civil del Estado, chaskisqan rayku. Morales Bermúdez Wamink'a qukyuran:

Gobierno Revolucionario chalwata qhatunqa

■ Gobierno Revolucionario kamachikun manaña pipas chalwata qhatunqa, Gobiernu kanq'a rantiqas, khatupgas, chaymantin qanqa pisi chaninchaqun qhatunqa, wejcha runaq siminman apakanqa hina.

Iusionario kamachikusqhanwan.

Yachashanchis hina, qhatunqa runakunaman qhatunqa chalwata qhatunqa, qulqite mirachiyta munaspa. Tukuk-punmi chay qhatunqa Gobierno Revolucionario kamachikusqhanwan.

Gobiernullan rantinqa liw chalwataqunapi, chaymantataq mi qunqa huchuy qhatunqaman, paykuna llaqtay qhatunqa runakunapqa. Yachashanchis hina, chalwata qhatunqa miqhanay chay rayruna chankinchakun qhatunqa taripanapqa.

Kusiqsa sunquwanmi llaqta chas-kiyun Gobierno Revolucionario kamachikusqhanwan. Kunanqa chalwata qhatunqa manacha pispanqachu, nitaq sin-chita chaninchakun qhatunqa liw llaqta runacha chalwata mikung'a.

huayanay komunerukuna c.n.a. yanapayninta mañakunku

Kay wasipin kashanku
Huayanay runakunaC.N.A. yanapaykuna
Huayanay runakuna.

Unanchanchis sullulchananpaq hamuran Lima llaqtata, Lorenzo de la Cruz Tapia, wakin Huayenay. Kumunrukuna de la Cruz Kuscha-kuspa, hinamantaq llaqtanchis qashachakuspa, himantaq piñiy wasiman apachinku Pista yuñiq unanchayinchista sullulchasan rayku, yachaykusun hina, "Kay Kumunru, provincial qispaywan kashan, "Caso Hayanay" risikusqan hina.

Yachaychanchis hina, Huancavelica piñiy wasi wiñaqsaq karanku, chunca tawayuq kumunrukuna César Matías Escobar wafusqanmantta tunpusa, chayman oħawuskan hina Libreto del Provisional Illospiran, qanchis kumunrukuna wakintaq kunankama piñiy wasipi wiñaqsaq kashanku mana taripay mast'arukuyin rayku.

Kay qanchis kumunerukuna Lima llaqtaman hamuranku, lapa Huayanay kumunerukunawan pawqar unanchanchis sullulchananpaq, hinamantaq llaqtaman kutipusqat Lorenze de la Cruzman hujmanta wiraucha juli Instructor wisaqchiran kay hatun huchanmana.

Chay rayku hujmanta Lima llaqtaman kutimunku iskay kumunerakuna garantia mañakuspa, Chunka Hujniyuq Lima Juzgaduman qilqaq haywariqa, paykuna Huancavelica taripaq manchakushanku mana carcilmán kutinan-rayku, yachaykusun zhina mashkhasqan kashanku. Taripaq kamachikuyinwan, chay rayku Victor de la Cruz Escobar, Donato de la Cruz Escobarpiwan garantia mañakuspa, wakintukanwan Kuskachakuspa Eulogio María no Concepción, Marcial de la Cruz Escobarpiwan paykuna killikanta Confederación Nacional Agraria, yanapayninkuta manekankunu Huancavelica llaqtapi, Justicia purisqani hawparinapan.

Kikinllantaqmi Cronicawan mit'ali qilqamanta pacha, kamachikus, Gobiernuchimana mañakuyu, Justicia Revolucionaria Huancavelica llaqtaman chaykunapan.

kaqlan kanqa salario warmi qharipaqpas

Pian Inca qilqata paqarchichisqan kumun hina, Gobieno Revolucionario Fuerzas Armadasmanta, unanchayushanku musuq kamachiku warmita allinta chaninchaspa mañana t'ustusqa canankupaq manana t'aqsaq ka kanankupaq, nitaq warmiq saminista pisiyachinankupaq.

Chay rayku Gobiernuchis p'anpachishan qhipa, qaq qilqata, chaypin kamachikurun chaynata: "d) Chunka pisayuq fiqi rimaypi 14222 kamachi kuyunipi niran chaninchakunani warmikunaman llank'ayninkunata, qharimanta aswan pista, mana qharig llank'ayninta taripasqanku rayku.

Chay rayku kamachikushanmu musuq Decreto Ley 21208, Consejo de Ministros unanchayinkuwan llaqpap.

la molina yachay wasin kan-pisinukunapaq mast'arikunqa

Musuy yuyay hap'inyinku mast'arishanku La Molina Hatun Yachaywasimanta pacha, llapa kampli-siñi llank'ay runakunap.

Kay yuyay mast'aryinkuna hunt'akunun hanawt'akunau, yachayshashanku kamachikus, puririyinku, kampli-siñi kumunau, t'iyankupaq, sa-pa wata yachayinkupi salmaqinku.

Chaynata, rimaypanqan, Ing. Miguel Sarria, Programa Académico de zootecnia umallinian, Universidad Nacional Agraria, Conferencia de Prese-ta tantanakuy tukuyinipi, chaypin riqsičhanan imaynatas Hawpachishan, kuyuy llaqchankusqan embutidos mikhunata, chalwan aychanwan qispichisqanku.

Nimallantaq yuyay hap'inyinku Hawpachishanpaq; kay La Molina Hatun Yachaywasimanta pacha, Ministerio de Agricultura-puwan qilqaranpana huj rimaq oħayta wanpakunankupaq, yuyay mast'e-riñinku hawpananpaq.

Kikillantaqmi niwanchis, ñaa kay chepa iskay watakanupapas puririyinku hamawt'akuna, yachashaqunawan pa puririyinku.

qilqa kamaynini tukukupanpaq. Oliqa 'p'apachikusqan chaynatán kamachikupan.

'Comisión Nacional de Salario Mínimo Vital, allinta llaqchaspas, kamachikun Ministerio de Trabajo y Asuntos Indígenas wakin llank'ay rikus, oficio akunawan, mast'arikuy-ninkuta rikuspa, kamachikuyinkipi puririyinku salario chanininta icha-ka qay huch'u' y qilqaq rimasqanpi.

"d) Warmikunaq salario chanininta, maypin s kalpa s llank'aynina manan taripancha qhari runaq kalpa llank'ayninkun".

Kay llaqchaspas qilaq fani p'anpachikuspa, hinamantaq qhari warmipis kaqllatacha chaskunkuwan llank'as-qankumanta.

tawa kuskachakuy kumisunkunapi hanuman kikin chajrakunapi llaqchay-yanankupaq imaynraq ilapa llank'ay-pi sasa tarisqanpa.

Riranu p'uchukay wata samayininku, chawpi wata samayininkupuwan

Chay mit'a mink'aykunipupis

tayranku kampli-siñi kumunau kuskachakuspa, hinamantaq mast'arinku yachayinkuwan kampisinkunaq ya-

chaninkupaq; kikillantaqmi payku-

rapis, astawan yuyay yachayinkuwan

imaynata qispichisqanku, llaqchaspas.

Nan llaqchaspas chaypin t'iyankupaq

sasi ruwaynukanu alinta ka Hatun Yachaywaspi yuvayinkunwan faw-

chaspas yuyay hanpita tarinankupaq.

Kay kumisunkuna llaqtana Lima

huj llaqtakuna, s chaypin skin

kampisinkunaq chajrakupi yuyay-

niwan llaqchaspas alipa runu-

qanta, kay kumisunkuna pisqa-

manta pacha, chunakama, hamawt'

akun, yachashaqunawan kuskachakus-

pa puririyinku.

ayacuchupi harichininqaku tullpuna wasita

Empresa de Promoción Artesanal del Perú (EPPAPERJ), nisqanchimis artesanakuna masi-chián, kaymi harichichan Ayacucho llaqtapi, musuq millma tulipuy ruwayta, hinamantaq Industria Textil Artesanal nisqata llaqchaspas qilaq tukuy artesanía ruwanankupaq. Chay qispichiyapqmá huj hunu sulista chaninchakuspa.

Yachaychanchis hina Ayacucho llaqtakunaq tiyqa runakunap, millma artesanía ruwanankupaq, millma tulipuy ruwayta, hinamantaq Industria Textil Artesanal nisqata llaqchaspas qilaq tukuy artesanía ruwanankupaq. Chay qispichiyapqmá huj hunu sulista chaninchakuspa.

Kikillantaqmi tapukuq tumaq-

ya runakunap allinta rantiñanku-

pa qispichaychanku kay millma arte-

saniaswan, chay rayku: llaqtanchis

qhatunkunapi, Perú hawa llaqtaq

qhatunkunapi allinta chanin-

chanku, astawan mañakuspa millma

artesanía qhatuyin wiñanpanaq.

Kay musuq millma tulipuy ru-

waymi yanaqpana, llapa away ru-

nakunaman kikillantaqmi llaqa-arte-

sanakunaman allinta llaq' u makin-

challwa hap'iy wanphu cuba llaqtamanta tapukuwanchis

Imaynata, Convenio qilqata llaq-

pachiranku, Perú llaqtanchis Cu-

ba llaqtawan, challwa hap'iyta puri-

nkapaq "Amistad Peruano-Cubana"

qilqa sutiçasqanku hina, chayta

hunt'achispas, tapukuwanchis wan-

phu "Río Damuji" sutiyuq Cuba

llaqtawan chaynawan Hatun Mama

Ochanchispas tarikupsa, chaypin yu-

yay hap'inyinkuta wifachinaku.

Kay wanphu Hatun Mama ochanchispis qilqiranpaq, llaq' u amachika-

muranfa chayna hunt'akunapanq Mi-

nisterio de Pesquería unanchayinwan,

chayman hina kuskachakunanku-

paq Empresa Pública de Servicios

Pesqueros (EPSE) Perú llaqtanchis-

Flota Cubana de Pesca (FLCO-

CUBA) Instituto Nacional de la Pesa

Cuba llaqtamantanawan allinta mas-

tr'ainankupaq challwa hap'iy yuya-

ninkuta, allin hunt'akunapanq.

Kay qhipa qaq yuyaychaska, qilqa

Convenio llaqa qaq hatun iskay

Llaqtanchis convenio qilqausqan-

manni hunt'akun, 1973 watapi pag-

richikusqa rayku; Qoya Raymi Killapi-

tag kay qhipa watamanta pacha

hujmanta mast'arikuran kay Conveño

puririyanku.

Chay rayku "Río Damuji" wanphu, puririyin unanchasqa kashan pisqa killa Hunt'akunana kama, kay puririy-

nintaq, ñan gallariraniña isqun p'un-

chaypi Inti Raymi Killapi, kay wata

puririyinpi. Hinaman kay wanphu

kuskachakunana, chaykuna chalwan-

chista, hap'shanu Hatun Mama Chu-

chachispis, huj hunu pisqa pachaj

waranga ulqip dularpi chaninchaspa,

key llank'ayninkumanta.

"Río Damuji" wanphu arrastrero-

factorian TACSA 95 sutiyuq, llaq-

chaspas llank'aynitaq challwa

ayas-

nuaychawan, chaykuna risqichiwanchi Ma-

mo Occhanchispis.

Kikillantaqmi unanchayukun, ki-

kin wanphu ukhunu qispichanku,

merluza, chalwamanta, hujniray,

challwakunata hujkunawan thalakura-

tiakunam, hamut'ayninku qallary-

chakan, kumayt'ayninku qallary-

chakan.

Kay tumaqaya runakuna cha-

yanaychaykuna, kumayt'ayninku qallary-

chakan, llaqtanchis rimaynku, paykunas ha-

musuq hanuqchanku, qaychay-

lloqtag, kuraqchinchayqaku, imaynatas llaq-

tag qhepaq yachayninta, kunankama,

allin kawsay mast'arikusqata ima.

Ruasiminchimantataq ninku, uy-

riyitas munanku, kikin llaqtapi simi

rimaynku, qhawachillankuqta rimay-

ninku Europa Hatun llaqtakunapi

runa simi rimayninchis oficial rimay-

man Gobiernuchis chaychisqan ray-

ku.

Chaymi franceses wayñakuna, tu-

kuy sunqunwan kay runa siminchista

risqiyata munanku.

millma tulipuy llaq' uqkuna, ya-

napamullankuqtaq artesanakuna, allinta

millmawan llaq' uqkuna, qispichinanku-

paq, millma tulipuy ru-

wayta, hinamantaq Industria Textil

Artesanal nisqata llaqchaspas qilaq

tukuy artesanía ruwanankupaq, sasi

llapata, qispichiyapqmá huj hunu

sułista chaninchakuspa.

millma tulipuy llaq' uqkuna, ya-

napamullankuqtaq artesanakuna, allinta

millmawan llaq' uqkuna, qispichinanku-

paq, millma tulipuy ru-

wayta, hinamantaq Industria Textil

Artesanal nisqata llaqchaspas qilaq

tukuy artesanía ruwanankupaq, sasi

llapata, qispichiyapqmá huj hunu

sułista chaninchakuspa.

millma tulipuy llaq' uqkuna, ya-

napamullankuqtaq artesanakuna, allinta

millmawan llaq' uqkuna, qispichinanku-

paq, millma tulipuy ru-

wayta, hinamantaq Industria Textil

Artesanal nisqata llaqchaspas qilaq

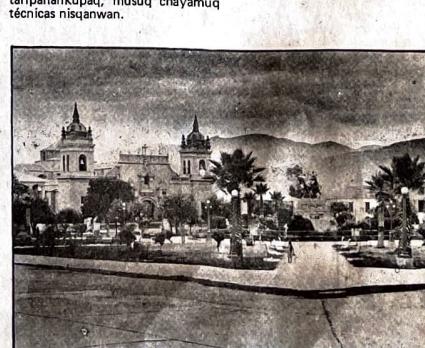
tukuy artesanía ruwanankupaq, sasi

llapata, qispichiyapqmá huj hunu

sułista chaninchakuspa.

EPPAPERU Ayacuchupi

qispichish artesanista.

BID, Perú llaqtaman qulqita mañanqa

■ WASHINGTON, Hawk'ay kusi killi, 1975 wata (CRONICA-WANPAQ).— Banco Interamericano de Desarrollo (BID) sutiwan riqsinqanchis, Peru llaqtanchisman mafianqa, kinsa chunka hunu, pisqa pachej waranya dolar qulqita.

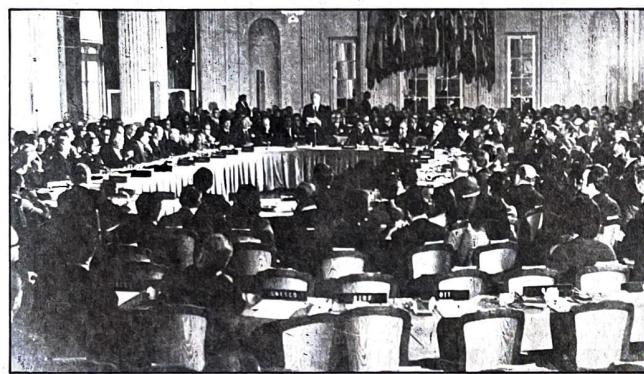
Chay qulqita mafianqa, Peru suvupi, iskay chunka qanchisniyuq llaqtapi rarcakuna ruwanqanpanqa. Unu ujyana aparanpanqa (Agua potable hisqanchis), hinallataqmì ruwanqunga

huq riqata qilli unu purinanpaq. Raypaqmì huj qilqata hunt' amunku, Peru llaqtay rayku qilqaran Roberto Keil Rojas, Ministerio de Economía y Finanzas Umallit.

Roberto Keil Rojas, BID umalliqumman chay qulqita manasegmananta afiancharan, hinspataq nimur, kayani iirkunkuna waftuyimn pisiyanqa, manatapmi unquy mirangachu, kay unquykuunun aswan allin qhawasqa kanqaku, nispas.

UNU UJYANA APANANPAQ, kay hinapli.

Kay hina tantanakupin TIAR nisqanchista allchakunku.

allchakunka tiar

■ SAN JOSE, COSTA RICA, Hawk'ay kusi killi, 1975 wata (CRONICA-WANPAQ).— San José llaqtan, Costa Rica llaqtanta Umalin (Costa Rica llaqtanta, mestariqun kikin Centro America nisqanchis, pisqa chunka waranza isqu-pachaj kilométrupi, chaypi tiyanaku isqu hunu runakuna).

Chay San José llaqtapin, huñukunamakupi llaw Amerika llaqtanchispa embajador sutiyukuna. Paykun rimarinqaku imay u atan allchakunka chay TIAR nisqa (Tratado Interamericano de Acción

Ricíproca). Chay TIAR nisqanchista, sayarichiranku 1946 watapiraq, sicas huj llaqtta, mana amerikanu kaska, awqanakupi amerikanu llaqtawan haykuuya munanakunay, llaw amerika llaqtakunan sayangku amachanapanqa amerikanu llaqtamashinchista.

Chay raykun, llaw Amerika llaqtakunan, qilqapip chayta sut' iñcha-munku. Ichqa, manataqmì hinachakun, Estados Unidos llaqtta, qhapaq sapa kasqanrayku munasqallan-tarwan.

Kunamni ichqa, wejcha llaqtakuna huñunakuspa ninku: Ch'ulla llaqtallan Huancachis kananchis, hinspasa mañan huçkuna munasqanta ruwanqakuñachu, munasqanchis man hinan ruwən.

Chay raykun TIAR nisqanchista allchakunki, allinpaq llaqtakunata kamachinapanqa, llaw llaqtanchisquata amachanapanqa.

Chay allchakunka qmì, huñukunaku chay San José llaqtapi. Peru llaqtanchis, unayfa kama-chikuñakunata chayta mahakuran.

qasi kawsaytan mashkhanku

■ WASHINGTON, Hawk'ay kusi killi, 1975 wata (CRONICA-WANPAQ).— Kay washington llaqtapi, pusaq p'unchaypi, willanuk: q'aya p'unchaypi, tantanakungaku Nawpaq Kamachikuñak Ministerio Israel llaqtanta Yitnak Rabín sutiyuq, Henry Kissingerwan Estados Unidos llaqtanta, Secretario de Estado nisqanchis.

Chay tantanakupi, rimarinqaku, Medio Oriente llaqtanta chayta hap'inanpaq, mana pimantapas kachun, (Zona neutral kachun), nispas.

Ima hinan kanan, chay rimanakupi, chaypi yachakunka, sichu wajmanta haykunkaku awqanakupi, chay kawsaytachu tarinaku chayta.

cuba llaqtawanmi, llaqtanchis yanaparikunqa

■ LA HABANA, Hawk'ay kusi killi, 1975 wata (CRONICA-WANPAQ).— Kunamni Cuba llaqtapi kashan, "Instituto Nacional de Recreación, Educación, Física y Deportes" INRED sutiwan riqsisqanchis, umalliq wirauqha Ingeniero Guillermo Toro Lira.

Paymi rín Cuba llaqtaman, Cuba llaqtayuq kamachiniquyu runakunaman rimarinapanqa, kushka kanankunap, astawan Peru Cuba llaqtawan yanaparikunkupaq, pujiyakunapi, imaymana pujiyakunapi. Chaymanta kachanakupaq tecnicó runakuna suti-yugta.

Hiñallataqmì, INRED Umaliq nin: INRED llaqtaman umaliqunap, sutiyuq, nayapaykuninta chaychini, pujiyak ru-nakunaman tapas.

Chayta rimarispa, ninku, allinmi chay pujiyak runakunanta yanapayqa, Peru llaqtamanta, Cuba llaqtamanta-pas, chaypi kushka yachachinquku allin pujiyata, nispas ninku.

AQNATA LLALLINAKUSPANKUN,
KUSHKA YACHACHINQANKU.

Omar Torrijos wamink'an, waynakunata wajyamun

■ PANAMA, hawk'ay kusi killi, 1975 wata (CRONICA-WANPAQ).— Wamink'a Omar Torrijos, Panama llaqtata Umallit. Paymi wajyamun kinsa pachaj yachaychaskiq umalliq runakunata, imayna kashan rimanakuy. Estados Unidos kamachiqwan willanapanqa llaqtaman chay "Canal de Panamá" nisqanchista Panama llaqtaman kutichinpunapanqa.

Chaypi tantanakunku, imaymana uyayniyuq yachachinquku. Paykunaman wamink'a Torrijos nin: Panama llaqtay runakunaman willasqaku sapa thaskiy chay rimariyipu qusqayaku Estados Unidos kamachiqwan.

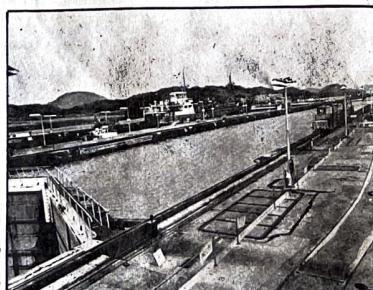
Astawan rimarispa Omar Torrijos nin: "Nuqayku pantarayku, Panama runakunaman mana willaspas imatas

nishayku chay rimayninmanta paskay-nipin. Ichqa, chay pantaytan kuna allchakunchis, qankunawan rimaris-panchis.

Wamink'a Torrijos willamun ya-chaychikuñakunaman, maypin chay rimaynanta aswan sasa kashan, sasa-punin kashan, hawk'akuman kainyp kangaku, chay, hinallataqmì, sasa kashan, ima hinatas hatallinqaku alipa-ta, nutas, nispas nin.

Chaymanta, Estados Unidosman kamachikuñakunana munankunku wallawiskunkuna anch'urichiya, nitaq munanchu, "Bases militares" nisqanchista astakapuya.

Chaymanta, Estados Unidosman runakuna munankunku chaypi chay "bases militares" nisqanchis churasqata.

Wamink'a
Omar Torrijos
nin:
hay'akaman
kaypi
kanqaku.

Sumaq runasimillay

LUIS ALBERTO CHEVARRIA

Kachi pisi rimaymanta karunchaqpa Runasimi ankyamitun Pachacutec Apu Inkapi unanchashqa. Chapeq misk'i simi kuti- rimushari gallurao, qha- illaqaqrq. Harawin tisq- muypu mast'arikun, tukuy hawa llqaqtu simikuntanaka runasimillay, huj simikunaman, runasimimantataq, huj simikunaman, espani simiwan wakinchasa.

Hibridisadukuna, latitudinadukuna, (hibridisadukuna, huj simikuntanaka tarapuq, latitudinadukuna, latin simiwan taququna), ch'uyanchaqsa dialectal marka- kumantana. Runasimiq runakay gallun chaymanta ch'iqaq mana pantay rimay khuyanakuypa. Chil- natan suskunparin. Tukuy simiku- natan kurqaqhan aglutinante kayin- wan generativo - kayminwanpas. Misk'itaq sunqu simi rimaymyn. Saywataq raku kunka rimaypi. Kalpa saywanninqa manan qiwiy eti- kuchichu.

Runasimiq onomatopeyicun, pa- cha simin, pagirumiranen parawan, wayraran, ilapawan, kundi phifikau- tin fijich'uwani amachachqa. Mawk'a apusakunyanin kawsaykachan man- chay huk'ariq America suyunchipa- piti p'uchakuninkunapi. Paqaryin-

qa tarinapaqsi "linguistakunaq ishky waranqa pacha kachapuriyi" nisan nin: Sartre, diaconicanwan pujiłascan- ku rayku. Chaymanta tarinchis "Inkarío revisionistikunapi" complejo chankawan, "torero" ranra simiwan chay Molinapi pisipad chiriyesa "científica" qilqapakuyunawan.

Us'haychanchismi runasimimanta qchapaq yachaykuna hamut'anapaq, genoticawan, runasimi polisenamiento, ai tisima moralwan chaymanta muqiyimi disciplinan. Chaymanta us'haychanchismi runasimimanta wi- llay paskayunapan, Peru suyuq chapeq yuyaymanasqamanta. Chaymanta hamawt'anapaq orígenes y motivaciones de la geografía america- na, runa sunturnikumanta, inkumanta, tawa chakikumantawantana. Inkakunaq ch'aska k'iti yuyaymanasqanpanqa. Chaymantaraq básico profesionalpaq runesiniq yachaymanta, icha: lingüista, antropólogo, historiador, sociólogo, etc., manas chaskikumankumanchu sicas manu huj, ishky watalatapan mana "runesiniq focializator" ruwanakumanchu chayqa campesinukunawan kawsasan kuna, runasimita, aymarata, dialecto wan kata, dialecto anqashata yachamuspan.

Runasimitaqsi hatun wanki, manas siyipta atiqsakuch "Invader españolpa,

qatiqinkunkunas madre patriawen" oligarquia criollapis. Núganchispa ch'laqway ankayllisunni hunt'asqa siminchista icha nisus paqerichun Tupaq Americhus siminchispi.

Runasimichisqa manah wañus- quchu, qhali qhalin kawsan, wiflyukunanta, hunu runa runa wafuchiy- manta. Allintan qhapaq qilqayuq Jesus Lara nin: "Manacha kanqucha aswan runafitiq, hayay yan'an runa hina. Nitaq aswan hilu aparu, imayna haqay yarqaymanta atipesqa runa hina."

Runasimi oficializacionmi Apu Kamaña chayraqmi runasimichis "Uyyaychamun runa kaynimanta chaymanta llaga ciudadano kaynim- mantapas". layav, haylli .

PAKASQA QELOA

ANGEL AVENDANO

■ Qhipa wawa ñanman kutirumi- chiqsa, llanthawan apichaqa k'uchukumantana, mama tukuy mast'ay- kumantana, onix wilka t'ukumanta, puñllanakumawan, chaymanta mat'ina- kumawan huj p'uchayta kharu ri- ch'aykumawan, kamay yuicheripan, nunqa ukhullanpi wifay wawakuna, imaya tuluyraq ruphay hina, mana qunqaynipi unquy, kikin hinatan tarikuncho llaq'ka kamayinchispi taw- nasaq, mana riqisqa, uay uvala, chunka hujinjuq wata k'illunpi, chay- raqmi, -chayraqcha - yachamun kusi samiq tuylla qasqanmantana, ilippi puyllyakunanan tantaqa, qasqataq kusi mani intichay p'unchaypi tut- mantan servesa suq'uylla, tukuy war-

mi munaykunapas, rini uyariylian qasqa, chaymanta pawi yuyu hapy'larao, diskukuna, hik'lyukunapas, chay- manta o'ala llakiyas nina sapá rimay- lla ismusa qispí punkuyuq, chaymanta sija amiyuq.

Imapaqtaq yupayuris qhipa kawsay- ta, qayna pacha pis kasqanchista yuyaymanaspa, khuyapanakuy an- chumuwaspachinchi, khatastatanku manchachikuna.

Tukuymi pantanapaq, chaymanta

mana p'akik'uq sunkhanchis wiñ- nankama, wafuyllacha kuchuwus- chis. Kusi paka simipaq aynukin- chis hui p'unchay, pachamanta; manas chayqa imadu, qhili willkayllas nuanqchispa atipenqinchis.

Inga y Mandinga rimaynin

Manas imapaq waqaychakunchu, tukuymi purin, chaymanta, sichus quna unay pacha aswan allin kanman karanq, kuran pachamanta chayqa, hinalallataq imaya kay chiqay chaymanta amitay Qusumanta Julian- caman raaqqaq suchuq trepi, huj supuy chaypis chutasqarad mana chanu yupa llaq'up unchan.

Ama paramanta rimaywachis, suma p'uyuq riqisqanchispa, kay llag- tuktallanat qhawana, tukuymi faw- paoq kamachiylla, kay kuyupakuq wayra intiwanakunaq huj pacha tufatlarapuq kawashanku; kay kuna- llataq, chaninuq kuyakunallataq, kay phiyamanta.

Juchaylan tren p'itarishan, saqin munayninanwan galluna hanyarchispa, chiqapuqunq dipyakuwan llinp'icca llactakuna, suskunkarlichunku hui ch'illimaylla wifay wejcha saniyinti, trepi t'ukumantana. Makinanku- taq phawarikuy hawcha kalpayuq, kay llactakunaqapaq paqarinraqmi si- mikunapas kanku, hasp'ychakumalan, pantay munaykuna, llactakunaqcha chiq- panku wawlunku hina kharumanta, kikin sapan kaynippi waylunkulupasa.

Ch'in llactakunaq Comapata, Chuquikumanta, Tinta, Mach'aqmarca, sullutaq wiñkumantana punkunku- napi, wiqtaq k'illunkunapi, wiqtaq k'illaqtaq, wiqtaq tulunku, tulataq, p'unchaypas kuskan, kuskani- llan, sillukumanta, chaymanta ch'ispukunanta.

Imataqta ruwan anchata purisa, pitao kaniri, tapuykuna; ñan upaya- chivianwa q'ata suchuya ch'aqun. Llaqtakuna, imaya qata wasikuna mak'ya yuyaykumantana warkura- yanku trepi t'ukumantana; lluqtaq kani chaymanta huj yupana chinkasqa qharay, upayasa, pawiyku- napi chinkasqa, chaymanta kamay yananchasqa, mana samaq kachu pu- riq, k'upnakuspa, chaymanta tutaya- chikuspa, chay raykutaq kanman uyakuna p'achanin samapakunapi, ruphu atisqa waqhaq, huj p'unchay kama nikuni wifallataq, ruqtu ruwa- kuni, sunquypi lag'akuni, trenkunaq t'unkunta chiqinini, chiqiyunkunaq chaynallas, willkaypas, kanman hin- illas, ancha wajcha kaymanta, fuqataq kinsa kutita mana riqiranichu, phawaq llalilqaqchikuy pachas- qachasqa qrikhurini.

Ancha huk'ariyri yarqaymanta mu- chuy, ch'usaq llasqaynuq kakuy, chaymanta mana tukuykuq ñaniyuq. Manan huk'wan ruwayta atisunman- chu tukuy llallisqa asiyinkunka.

Hamut'aypa kallpan

Gobierno Revolucionario que churasa mit'ali
Camachichuna:
Guillermo Thorndike - Qelqakuna umellae
Abelardo Oquendo
Humberto Castillo Aseme
Eduardo Mazzini.
Umallekuna

CRONICAWAN

Mana tupayunan waqaychasqa qulqicha

ilqa huñukuyipin qayna pachalla Economía y Finanzas Willkarqa, Wamink'a Amílcar Vargas Gavilano, nimun, mpanakunak qulqi waqaychasqanqa mana pipa hap'inan- mi, chaymanta waqaycha wasikunap, willkaqqa kanku. Chaymanta yachanankupaq mana chiqaq rimaymanta waqaych- kuna mancharichispaku, chaywantaq llqaqtu kaynínta tatchispa.

Kay wamink'a niwenchis, sapa kutin Gobierno Revolucionario, politica economica kamachikunata churachinku, imayna chanin, chaninchakuypi hina chay rimaykuna rikkurimun; awsay chay chaninchakuyqa karan inflación huk'anaqa, paisy awqalafia panaka qulqi waqaychanamanta, chaymanta empresarialmantawan, manan imayna rimasanku hinachu.

Economía y Finanzas Willkarqa, ch'uya rimayqan hawananni lluqayku tapukuwy, pikunas kanku chay rimay mast'aquna, imatarad mskay munay.

Chaykunaq Gobernación Revolucionario- mana allinman churanankupaq imaynata qmraspa, wakinqa ruwankuq nisqa p'unchayna kamay killip- hina. Chaymanta sindicatukunapi meqanakuqa mirachipa, chaymanta, hawa llagtamanta yanqa rimaykuna willspa, mana allinta, Peru suyunchipa Revolucioninta qhawachispa, chaymanta wasikunapi infi- tradukuna kay waqayanchista witchinapupaq.

Paykunaq mañanakumanta Kamechi Ankayllita qarqytan, akuyunkuna man allin inni millay Kawsaytan munay.

Chaymanta ishky qanchis p'unchayna niranku devaluación kanqa nispanku, kumanatraq, munanku qulqi waqaychakunku mancharichiyta. Chay ishky rimay simunkata usayllata, kamachikuna rimasanta hina patachinku.

Chay devolucionmanta mast'arikuy rimaykunaqa, chaymanta qulqi waqaychasaqta hap'inakuq nispankuqa ch'atasqan kunanku manaña kamachiq atiñiyuq kaqkunamanta.

Waynakunan huñunakunku llaqtanchismanta rimanankupaq

■ Paucartambu llaqtapin, liw Peru suyu llaqtakunamanta waynakuna huñunakushanku llaqtanchismanta rimanankupaq. Paykunaq kanku, Juventud Revolucionaria nisqa waynakuna. Paykunaq unanchamni, revaluación peruanuq unanchay, pirkutuqmi revolution qilqaq nuanpan.

Yachashinchis hina, waynakuna llaqtap kallpanmi, waynakunallan, sumaq kawsaytan, kallpankuwan, llaqtata usqay seysayman purichin, waynqa mukhuta hina sunqunpi waqaychán t'ika musukuyta. Chay raykun ninkun kuraq runakuna, waynalapin llaqtakuna yachashinkuqa qispichinku.

Chay chiqapqa, ancha yupaychana, Paucartambu llaqtapi waynakuna huñunakuspankuqa. Chaypín qhali simunkuna Peru suyu llaqtamanta waynakuna rikusqankuta rimashanku, hamut'asqankuta qaparisanku, chayquspanku mañakushanku.

Chay waynakuna primera reunión nisqankuna mañakunkuna, chiqapqa Corte Superior, de Justicia del Cusco, nisqa t'igrasa wamanta ayllachunkuanaqqa. Chay waynakuna ninku, manan allintata chanin- chaku taripaquna, manan wajcha runakunamanta chaychinkucho chiqapqa. Gobernación kamachikunata.

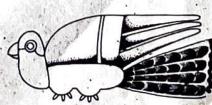
Mañakunkutami Cajamarca, Antonio Noblellia Valle, utaq Luis Huamán qilqaquna piñiy wasimanta llusqinankupaq. Waynakuna Paucartambu tantanakuypu ninku: huj wakayman purishiran, manañan huk'wanqap wetakunapi hinachu taripaquna munasqankuta ruwanqaku.

Waynakuna Paucartambu tantanakuypu, Tupaq Amarú II hanthunpi hamut'anku, huch'uyppasi paucartambupas waynakunaq asiyinkunkun, waynakuna siminkuta paskarsipa ninku: Revolutionista ch'ulla haninchis, Peru llaqtap, revolutionisun kawashan, waynakunatami chay revolutioni- wan chiqapqa lluqaykuman kutiriyku.

Awsantaraqmi riqch'ayllapi kananchis, manaraqmi gamunulkuna wañun- chu, manaraqmi Imperialismo, norteamericano nisqa silunta hurqunchu, manaraqmi, nina qalluna llulla qilqakunqa hurqunchu. Llank'asunya wañun- chu sunqunwan.

Chaytayn waynakuna siminkuta mast'arinku Paucartambu sunakuna, tan inti Kanchayninan phalanku, sunqunkuta mukhuta hina churaspa llaqtap, riqch'ayllapi wifayqa churanchu, arariwa hina, llaqtap purisqanta qhawanapanqa.

CRONICAWAN, napayqun Paucartambu waynakunaq tantanakuypa, chay qhali ruwaypiñ CRONICAWAN chaywan llaqtap wiriyapq illarischanta, Peru suny t'ika kaysayman chayqasanta.

Kay hinan
wasinkupas
kanman karanRumillamentaraqmi
tiananta
sayarichiranku

Imaynatan runa llank'ayta qallariran

Nisqanchispas hina, fiawpaq pachapipa k'ita uyvakunallan karanku. Chay uyvakunaq avchan pisiyaqtimi, uywanpi runakuna yuyamanaranku, chaymi uywayta qallariran.

Aswan huch'uykunatas, uywayta qallariran; runakunapaq aswan allin kaqtas.

Ninchistaqmi, chay pachapapaq ayllu-chasqa runakuna tiyasanku. Nilanchistaqmi imaynatas chay ayllu-kuna k'ita uyvakuna chaquranku chaytapas.

Ninchistaqmi, imaynatas runakuna sach'akunaq runun pisiyaqtin, tarpuya qallarisqankumanta. Nilanchistaqmi, warmi aswan fiawpaq yurata wiñachisqankanta. Warmiq tarpuya yachchivaspachimantapas.

Chaymanta rimalanchistaq, runakunaq awqanakuyam haykusanta; hinapa yanaqsa runakuna rikhurisqannanta, qhapaq, kamachiq runakuna rikhurisqannmantapas.

Kunanñataqmi rimasun, imaynatas runa masinchis llank'ayta qallariran chayta:

Pisqa pachaj waranqa watafas, runakuna kay pachapi tiyasharan; chay runakuna sach'eq patankunapi tiyaran. Ichqa manan pachaj waranqa watalaraqchu; runaq runayasqanqa; chaymantapas pisqa chunka watalaraqmi runaq llank'asqanqa. Chayllraqmi kawsanpanqa, kay pachata llank'ayta qallariran.

Manan kay unapi tiyad runaqa, hukaq uyvakuna hina kalpasapachu karan, nitaqmi usqay p'itaqchu karan, manan kay runakunaq makinpi nishu hatunqaq silliunkuna karan, manan Pumaq sillon hinachu karan, manalla-taqui hatun waqsayuqchu karankupas. Q'ala kayninpin mana millman karanchu.

Ichqa allin sayaq chakiyuqhan karan; chay sayasunmi makinta amachakunapaq kallpacharan; chayrayku makinwan ima hap'iyyatas atiran. Ñawinkunapas kharuman qhawaytan atiran, chayrayku qayllas-

TULLU KHUTUCHUWANMI
PANPAPI LLANK'AYTA
YACHARAN

Ilintapas qhawaykuran. Manan hukaq uyvakunagaq hinachu karanku. Utap karullata qhawaqku, utaq kay purisqallankuta.

Kaqllataqmi kay runamasinchispa karan, anche wiñasqap'a fiusunnin. Hin qhawaq ñawinwan, hap'i makinwan, wiñashan ñisquñinwan-mi. Iliw llank'anakuta thupuya qallariran; chaykuna ruwasqanwanmi illapa k'ita uywakunata suyuran.

IMAYNAN CHAY LLANK'ANAKUNA KARAN

Chay thupasaq llank'anakunaq, rumikuntan karan; chay rumiq thupasqanqa pedernales sutiyanwan castellano simipi riçkyu, chay rumiq p'irkirkuspa tumi hina, ñawoch'iyyuq chiqpan.

Chay rumikunawanmi chinpita ruwaran, mayninpitaq uywakunantulluna k'uspiman watucharuspan chinpita ruwaran, Chaywanraqmi uyvakunata illarlan. Chay pedernal rumillawantaqmi, panpata hasipyta atiran, hinapa, t'uquta ruwaspa, chay t'uqukunaman munasqan uyvakunata urmayachiq.

Chaykuna riçispanfan runa mikhuñanpaq hina tarpuya qallariran, hinaspataq wasikunatas tarichiyta atiranfa chirimanta q'utikunampaq, wayramanta aycinampaq hina.

Ima llank'anakunataq riçisiran; ñawpaqtacha rumillataq llank'anampaq riçisiran, chay rumita huq rumikunanta thupasan, tumi tarichiran.

Chaymantapa, chay rumita k'aspijan watucharuspa; maqanata rikhurichiran. Uywakunaq kukuchunta ha'p'ispataq, khituchita riçisiran; chaymantapaq chinpita, rumita hasipyta atiran.

Chaymantapaq chinpita, rumita hasipyta atiran, amantama ruwasqa karan.

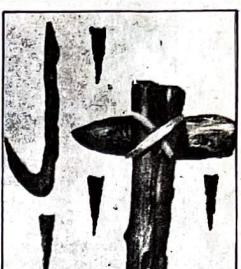
IMAYNATAN WASI RUWAYTA QALLARIRAN

Imaynatas wasichakuya, runakuna qallariran; imamantataq wasinkuri karan, kay tapuykunamanmi; hinata kutichiyta munayku:

Ñawpaqtacha, runa wasichakuran qaqakunaq t'uq ukhunpin; chaypin chirimanta ayciqku, chayllapitaq k'ita uyvakunaman tapas ayciq. Chaymanta unayninanman, runa masinchis wasichakuya atiran; astawanraq uman wiñaqtinia, makin-aswan allinta llan-k'ayta yacharqtiñia.

Hatin raphikunata huñuspansi, mama allintaq wasichakusa, chay mantan ch'ujllakunata sayarichisa.

Ichqa ninayma, manan huji, iskay, kinsa watallapichi, ch'ujlla ruwaykama

Hinata watuchaspunku
maqanata ruwanku

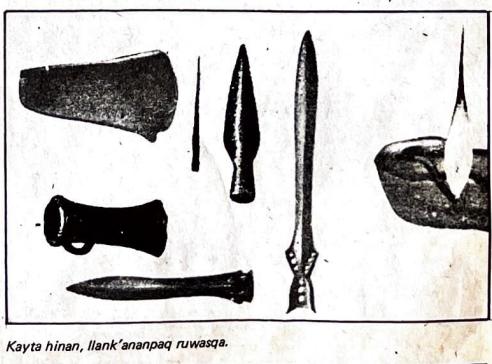
chayasa, ashka waranqa watakunapin.

T'uru riçisqanman hinas, chay raphikunawan ruwasqa wasinkunata lluythata qallarisqa, hinaspansi allin sayactaña wasichakusa.

Chaymanta unayninanman, tikunata ruwaspa, t'urumanta ruwaspan-kunan riçisqancharaq wasita hina sayarichisa.

Nishu unaypin wasi ruwayta runa yachasa. Nawpactaraqsi, ch'aki raphikunanta apakachaq; maypin tutu, tutaytarugtunman hina chay raphikunanta p'istuykunapanq. Chaymantantaq, chay ch'aki raphikunata warkusqa, hinapa paramanta mach'akusqa.

Chaymantapas, phiña uywakunanta aycinampaqmi, quecha ukhukunapi k'ullukunata sayachipa, chay patapi wasinta sayarichira. Sasa puriyatapun runa puriran.

Key llank'anakunawanmi
panpata
hasip'ranKaimi maqanata karana,
Chayraq runayashqantim
kayta wataran...

Kayta hinan, llank'anampaq ruwasqa.

Waynakuna runasimimanta rimanku

Ancha pawisqan runakuna kashanku. Ancha ch'arwi ninaqypin, waynakuna kawsanku, t'aqasqan, waq'ayasan kashanku.

Kay waynakunan hatarinku, mama llaqtad kawsanapaq ima unanachata qusqan rayku, mama kay llaga sinchi kaya chachisqamanta. Dayna pachapin llaqtad qusqan, kharuta waynakuna purichiran.

Lapa runakunaman comunicación willaykunam, waynakunaq kawasyninta ranpan; mama pawinwanqapaq, qhaqaq llaqtakuna, qharuqinkuna munasqanman hina apan. Kay qulqispa, qhaqaq llaqtakunapin, wallagakuna, turunpikuna, siwukuna ima uyachan, kay kikillantam, yanqa riq'aykunata wllap, mafasqa kawsayunkuna, yukaq rimaryunkuna, llaqtad kayintia k'risipata souveniers qhatukanata sachirin.

Chay rawpaq rimasqayta sut'ichaspan, iskay waynakuna tapakuypa, imatas runasimimanta hamut'anku chayta.

Llaqtad runakunaq kawasyninmi, kuan waynakunaq pukara hina sayarishan, tapurikuy hinan sayarishan. Chay tapurikuyman kuchimiy politica cultural nisqanchismantaraq kashan, chaymi qhawachiman llaqtachipa t'ijsaykunata, imas sasa kaya pacha t'ijsaypi kashan chayta, imallataq aswan allin kashan, kaya revolusion iskayniq tisic sistemakunaq t'asqanamanta.

Kay iskay tapusqay wáyakunaman, hujin, llaqtamachinosis, ukhu llaqtayuqmi. Paymi kay Lima llaqtataytaya yachakunpa. Huqintamqi ichaq, Limamanta, paymi wiñaran sapanqayninpap Jllaninakusa, paymi

Ancha sasapunin Runasimi yachayta. Kuspa ukhupin phatachana. Anchan manchakuyu.

yachan, ancha sasa kay kawsay qasqan, paymi yachan sapa p'unchay fiuqanchismanta, huqa kaya fiuqachiyta:

Naqpataraq, kay tapukuypa tapurikuyu, iskayninta kaqlata tapurikuyu. Iskaynirkupas ghawanku, chaymanta asirinku.

Raul sutiyumi, aswan rawpaqta kutichiwanku.

—Sut'llanta nisayki, manan wa-chitapas chay runasimi kuskachasqamanta rikichu. Yeqapachsa ukhu llaqtakunapi tiqay runakunapaq allin kanman; ichaq, manan kaysipqa wadrapaqpas munaykucho...

CRONICAWAN.— Runasimipi mit'alii qasqanta yachankichishu.

—Manan castellano simipipas qhawanchayku, chaychus runasimipiraq qhawanchaychaykum. Nishu-tani, imaymanapas wicaschan, karol-nasmi kashan. Nawillan ancha allin, bakamni OJO lomansinkuna apamuscan rayku... TERCERA qilgapas allinmi, bacansito deportes apamusqan

rayku, chay mit'alipas lumukunata ampmummi allinchata.

CRONICAWAN: Ukuh llaqtanchis-pata risqiyta munawaqqishis.

—Riki, ancha trumis. Qusqu llaqtqa, cholito, cholita imallas kanku.

Faucettip ch'usayta munayman, llapallan allin chaninchasqa, utaq carandangaypi. Ancha sumaqmi illaya, huq runakunata risqikun, huq llaqtakunataq manyakun chamyus-pataq jamuniakuni. Ch'usaylatan munayman, manan istidliuchakunata munanichu...

CRONICAWAN: Onri, Willy Ron-don, imaninkitari:

—Allinmi chay Runasimi risqiyqa, ancha sasa, iñgliswami, runasimini-mi, waq'ayshanirak, lukumbitan kashan. Ichqaq sut'llanta nisayki, Inglistan yachachina, Runasimi yach-e-chimanchakutataq. Inglistin qhaqaq-ka kashan, progreso nisqanchismi Inglisti kashan.

Sungullapagmi Runasimiqa. Peru Suyundis risqinallapaqmi; Ichqaq, Inglistafaqi aswan allin Kawsanapqa,

YACHAY WASIPY YACHAKUNAN

Grobadorate riiraykupan, Malecón Cisneros Karma puryirkuy, kav Malconga Miraflorespi, kashan chaypi, Ricardo Palma Yachay Wasi kashan, chayllapitaqmi Programa de Intérpretes y Traductores Kashan; chaypin Rura si simi yachaq-kuna kashan...

Ancha sumaq, siqakunawamni rimaykuypa, llapallan Runasimite yachashanku. Manan pipas rimaqun munach, saperka sut'ini, chayrayku, kay silgasqay llapallantu rimaqcaytan kashan.

CRONICAWAN: Ima ninkichiqte Runasimiki kushchakuchakunanta.

Allin kamachilan. Allin kaynipes, manan allin kaynipes kallantadmi. Allin kaynimi, kay kamachawan, simillapipas, kuskachakunku, runasimiriqmanca, castellano simi rimaquna...

Chay llapallan runakuna, runasimita yachanakunanta... ichqa supay kashaypi, hawchi kaynti hina kamachayku. Chay kamachiyimi manan allinchu, manay hauq'ad Antikumanan puriq runapqa, manallataq allinchu,

Juliaca llaqtta, 26 Hawk'ay Kusi Killia 1975
Wairaqucha
Guillermo Thornidike L.
La Cronica qilqa Kamayuq.
LIMA SUYU.

Ancha yupaqchasa Kamachikuq Wiraqucha:

Anchata o'uchuni kay qilqata kachepayki, napaykuyniata qayllaykum samanpanaypaq, chaymanta samin uskayniata churaspa, qanqa, chaymanta qilqa kamayuq arwikkuna, chaymanta yanpaqkunapaq allin yupachasaq "La Cronica" sepa p'unchaymantata, kusi way'ayniq, allin kawsayniyuqraq.

"La Crónica" manta anchata qhawagniyuq hira. Punesuyupi, Juliaca suyupi aswan puriq, llaqta, hua llaqtay willayninkuna rayku chaymanta tukuy Revolucion Peruanaw tinkuyinmanta.

Hunt'asqa aswan wakin llaqtamasyuqunawan. Kunanga tukuy llamp'usumi chajra llaq'akuna aswan kaynippi, llaqta kamachiyunata risqiyta munanki kikin runasiminchis, Kamachisqa Gobierno Revolucionario Awqay Kalpa, 21156 fiquinwan 27 Aymuray Killia 1975, chanimanta anqaylikupsa qhapaq yachay mast'arikunapad.

Folklorico fiqikuna phawachiq hira, radio difusorapi chaymanta Instituto Superior de Quechua y Aymara de Punonanta yachaku, Filial del Instituto Superior de Quechua del Perú, Lima llaqtapi umachasqa, kay suyupi chaski hina unanchakuya munani; chaymanta kani Revolucion paskyawan hunt'asqa, chay raykataq suyani kutichiynykita.

Ohipantaq qayllaykima munakuq kamachiyi.

Ramón Edilberto Gutiérrez P.
L.E. Nro. 5665104

Domicilio:
Jr. Huáscar Nro. 196
Teléf. Nro. 298-Jiliaca.

YACHAY WASIPY YACHAKUNAN

manay hauq'ad phasñata uyaqkunapaqas, manallataq allinchu, manay hauq'ad Inkkunaku Qhapaq, yachay-ninta yachaqchakunapaqas. Manan kay runakunapqa Runasimi ni rinchu, nillataq hamunchu.

Chiqaqin kashayku, Runasimi yachachiyqa, castellano rimaq llaqtakunapi, manapuni allinchu, qulupu-nin. Anti llaqtachakunapi inglista yachachiyman hiran kashan.

CRONICAWAN: Ima ninkichiqte Runasimiki kushchakuchakunanta.

Allin kamachilan. Allin kaynipes, manan allin kaynipes kallantadmi. Allin kaynimi, kay kamachawan, simillapipas, kuskachakunku, runasimiriqmanca, castellano simi rimaquna...

Chay llapallan runakuna, runasimita yachanakunanta... ichqa supay kashaypi, hawchi kaynti hina kamachayku. Chay kamachiyimi manan allinchu, manay hauq'ad Antikumanan puriq runapqa, manallataq allinchu,

manay hauq'ad phasñata uyaqkunapaqas, manallataq allinchu, manay hauq'ad Inkkunaku Qhapaq, yachay-ninta yachaqchakunapaqas. Manan kay runakunapqa Runasimi ni rinchu, nillataq hamunchu.

Chiqaqin kashayku, Runasimi yachachiyqa, castellano rimaq llaqtakunapi, manapuni allinchu, qulupu-nin. Anti llaqtachakunapi inglista yachachiyman hiran kashan.

CRONICAWAN: Ima ninkichiqte Runasimiki kushchakuchakunanta.

Rat'kaqylluyukuy hinaraqm, anchanta pantay simir, fiaraq tupaykachin fiaraq mawq'akayninta llusichimur. Platon silogismos qilgasqanta yachay hinaraqm...

Runasimi yachachiyqunataq, awan sasa ruwananku sapallanmanta sasa kaqtinmi, awan sasataq sasyachayin, sasyachaytupin munanku, ch'arwiytan munanku.

Ichqaq munakuyun Runasimita,

yachaynintaqmi istawta manchachiwanku, nishu sasapunin, tunqur ukhupin chay simita phatachana. Chay raykun andha sasa, sapa p'unchaymanta chay sasa kaya qhawashayku.

Kantamti ichqaq, allin yachachiyqa, manan sasyachispachu yachachinku, llapan rimasqankutan allinta yuyaniyukupi hap'iyku.

Llapallan yachachiyquna, yachachiyqa munankunaman chayqa, sumaqta yachachiyqa munankunaman chayqa, fiuqaynqa allinta yachaykunahan.

Munaykumanni karan, awan ashkhata paywaning rimayta, kay Universidad Ricardo Palma sipaskawan.

Ancha allinmi paykuna rimasqanku, llapallan Runasimi yachachiyqunapaq, sut'ila rimasqanku, ifiyinyukta kutichipuwanku. Manan llapallan, waynakunachu mana allin kashanku. Waynakunachu kallashankuraq pacha t'ijsay punkichiqnin...

Manan mit'alikunata castellano simipipas rikuykuchu, chaychus runasimipi qhawashaykuman.

karan, tipisuyuq llaqtakuna, chaymanta qasqan, tukuy sunqan...

Harawikun pay nispa niranu, fiuqataq awanmanta yuyamaya-sana nini, llank'ayniqta kanman, karan, suyay raqch'i kamayud, wasikamayuq qasilla musuq, ru-na rayku awqanakug, chaymanta tukuy maqanakuymanta.

Chilenun karan, chiqaqmi, ichaqmi manan chay raykuqni kashayku nukusun qusikuypas, iñiyapas, chaymanta sirapakuypas, llaqtay-uyochu kanaku, utaq mana manchaypas, lulanukuypas, chaymanta illarimuypas, pasoperte kayniyuq canankuapaq; mana manchay, luluchay, chaymanta illarimun.

Kantamti waranqanpi phutun-kuna, qhawachanis imaya llaq-kaqchayku, hina sapa ch'is'in mi taypuywachispas hina kaq tuyata, ichqaq tukuy sispanku-naq wasinman haykuq, mikhuna-ta mikhukunapaq utaq raki kamayunipa huj uskata ifinam-paq.

Nuqa riqsisiran. Manan anchasimanta rimaychay, chiqaqmanta, ri-maymi, ichqa niyamtamqmi mar-q'ayninkunaqta qhatatarranmi tukuyta patanmi, haylliq suyanwa unanchakuna hina.

Tukuyumi sotinmanta yachayranku, nisaqcha, Pablo sutiyuq kaspaqa, sutiyuqmi chaymanta paqarin p'unchay sutin kanqa.

WAK'APAQ HAYLLI

Yau, pacha chhulla
Wiracucha,
ukhu chhulla
Wiracucha.

"Wak'a willka kachun"
nispa kamaq.

Hatun Apu,
kaypi rufata
ims allinta
mirarichi.

Wiracucha, Yaya,
"Urin pacha,
hanan pacha
kachun",
nispa niq.

Uku pachapi
pukaran churao,
hay, niway,
uyariway:

Qhispi, qasi kamusaq,
Wiracucha,
Yaya;
mikhuyuniyuq, min' ayyuq,
saraayuq, llamayuq.

Imaymanta
yachay kamayuq.

Ama kachariwaychu,
k'uchunchaway
awgmaymanta,
chhikaymanta,
qhasuymanta.

Nakasqa,
watusqa,
amisqa,
kanaymanta.

(Cristóbal de Molina huñusqan).

Tukuschay, Tukurakupuni
wasiyki punkipi muyupayashanay . . .

TUKUSCHAY

Tukuschay, Tukuschay;
tukurakupunas,
waqaspa, llakispa,
muyupayananaya;

wasiyki ch'ipapi
suyapayashanay . . .

Tukuschay, Tukuschay,
tukuyakupuni,
ch'ulallay,
sapallay
sumaq purinayqa;
t'ikacha hinalla
hawk'a kakunayqa.

Tukuschay, Tukuschay,
tukurakupuni
wasiyki punkipi

waqaspa, suyuspa
muyupayananaya,
wayllupayananaya.

Tukuschay, Tukuschay,
tukuyakupuni,
pakayukunanchi,
tukuyakupuni
iskaychallanchispaq.

Tukuyakupuni,
Tukuschay,
iskaychallanchispaq
Tukuschay.

(Llaqtaq Takin)

Sapallaycha kasaq,
sapa'ykicha kanki
yunka ukhupi tarukachay.

TARUKAPAO TAKI

Yunka ukhupi tarukachay
atlichakama kaykusun;
intuyllan Puma, intuyllan
yunka ukhupi tarukachay.

Makinpa p'uytunpin
unuchata qusqayaki,

makiy t'irasqan qurachatapas
yunka ukhupi tarukachay.

Oancha uyaya llawqaykuwanqui
lluqataq wasaykita khuyaykusaq,
sapa ch'islyeqtintaq lluqisirun
yunka ukhupi tarukachay.

Wañuqtiytaq, wañuqapuqtiytaq
(Lluq'i hina kawsarun)
sapallaycha kasaq, sapa'ykicha kanki
yunka ukhupi tarukachay.

(Harosimiro Mario Florián qilqasqan)
Rnuasimiro astasqa' Wi Hirtado
de Mendoza.

Puma waqtachikusqanmanta

■ Gayna p'unchay
kunapis nishata
puni qasasqa, nishatas
chiri, chirsqa, pichik
kunapis wafuqis; su
maq t'ikakunapis, ma
nas t'ikakunapis pujlichay
ta atiqkuchu.

Chay kurtis, urquq
arphanpi, yanqallaf'a
chirimanta, huj Puma
khatatasqa, mana
chipantaps chirimanta
yachukurqaqachu.
Alalaw, alalaw, nis
pas hanyakachasha
ran . . .

Chaypis, Atuqa,
q'utinkunapis p'itaka
chashqata tarusqa,
Pumas q'hawariq,
hinäspa hujimanta' we
q'a hina, hujimanta p'i
takachallasqaq.

Samarupsa hinas,
Pumata rimapayasaq:
—Imaynallataq sispa
wayqichay. Anchata
chirwinqataq weqa pita
chakshani; hina man
ragmi iqaqa upayupi
nichi—

Hinatas Atuq, Pu
maman rimapayasaq:
Upallalla Puma uya
riqtinqa, hinata ya
payusqa:

—Nataq iskayn
chispas chirimanta wa
fushanchisqa chayqa,
iskayninchistaqa, chiri
mat'iwashanchisqa chay
qa, hakuchi anaraku
suna iqaqni q'u
firkusunman—

Upallalla Puma uya
riqtinqa, hinata ya
payusqa:

—Wa q'an unan
chispami iqaqa, ch
kinchista alinta cha
narusun, allin
tan chakinchista wat
rukunanchis; paqt
phiñanaru kusunman
pas, hinaspia k'irin
arusunman . . .

Hinatas Atuq nisqa.
Pumataqqa, allin
paq qhawaspas, chhay
niyukusa:

—Ya, hakuchu wa
tarukusun—

Iskayninkupas, nina
kuodaku mayqinni
chistaq ñawpqta
waqtachikunqa, nispa;
hinaspia khurusqaku,
chaypitaq Puma illali

qa aswan ñawpq
suq'anspanqa.
Hinaspataq, allin,
allinta Atuqa chakin
kunata watucharusqa
waqtachikusqa; uqar
qaraqsi Atuqa sapan
ka suq'anspanqa.

Kallapawansi q'uri
rikunapis waqtachikusqa.
Cuspkachasqas
Atuqwaqtachikusqa.
Ichaqqa allin sunqa
Pum aq a, manas
ashkhatachu waqtay
kusqa, chikallanta
khuyapayasaq waqt
kusqa . . . Chaymantaq
pashkupusqa.

Atuqñataqsi Kunan
qa Puma waqtachikusqa
karan. Rimsanku
manas, Pumata
allin, allinta chagnar
pus, manashkhasqa
atiqkuchu.

Samarupsa hinas,
Pumata rimapayasaq:
—Imaynallataq sispa
wayqichay. Anchata
chirwinqataq weqa pita
chakshani; hina man
ragmi iqaqa upayupi
nichi—

Hinatas Atuq, Puma
purisqanqa, —Icha
kaykuñata waqtay
nisiq, tariruyman— nis
pa.

Hinaspataq, mana
chakshana kuyapay
saqqa.

Spanka waqtaypis,
Pumata nanaymanta
qusqachisqa; ayavay,
niqtinqasi, astawanraq
maqayqusqa.

—Kunanya q'utir
kun, kunan tawanya
alalaw, alalaw nispa
hanyakachay, kunanta
wanya yanqallananta
wayqaykunay—

Hinatas Atuq nisqa.
Pumataqqa, allin
paq qhawaspas, chhay
niyukusa:

—Pataq imaynapi
pas, ka runkunman
chay Puma— nispa,
phawylla ayqisqa, ma
na qhupan kutirisqas
ayqisqa.

—Phiñarisqacha Pu
ma qhipakushan— nis
pa, chakinpi raphra
kanman hinaraqsi ay
qisqa.

Manas Pumaq qapa
rakusqanta, uyariq
tukusqas, chayi asta
wanraq ayqisqa.

—Pujillapayasaqqa,
icha wañuqisaqchus
nispa, Puma ukhullan
paq nisqa.

—Pujillapayasaqraq
ma— nispa, ichchucha
ta hap'ispa, Atuqa
singanta siqchisqa.

—A uñuñan kaman
wanachisqa chay Atu
ta— nispa, sullulchasa
qa:

—Kunami yachanga,
Puma yukaytan yacha
risqas, lluqata k'ita
uyekunaq manchanta
mancharachisqa.

—Hinata phifallana
nispa Atuq mashkha
purisqas. . . Yupitera
qatipasqa, ñiantaka
purisqa Atuqa mash
khasqa.

—Way'untar Puma
purisqa, —Icha kayku
ñataq tariruyman— nis
pa.

—Urqun qasantas
mashkhasqa, —ch'usa
yarunmanchu chay
Atuq— nispa.

—Chayqa, waqtach
kusqanmana yuyaris
pas, nishatupuni phif
kupas, millaytupuni
phifrikupas; Puma,
chupanmanta Atuqa
purisqas, anchata
puni kalpachakupas
miliay waqayay
chuqayusa . . .

—Allawan kushkas,
qaqa, uraypi Atuq ñu
t'uyusqa . . . hinasp
aqna millay waqay
wahusqa.

—Manan hayk'apas,
millay ruwasqanchis
manta kuskinanchis
chu.

Pumatas millaytapuni
watucharusqa waqtachikusqa.
Allin sunqalas
key Puma kasqa.

Kay hina, qurpachana wasitan
hatarichinaku
Puno suyupi.

Kay Machupicchupin
"Parque Nacional" nisqanchista hatarichinaku.

UNESCO, Imata ruwan Peru suyuncispí

Na rimarininchis
imapaqmi pagari-
mun chay hatun huñu-
nakun ONU sutiyuq
riqsisqanchis. Kunanmi
rimasunchis imapaqmi
UNESX sutiyuq mi-
sichakuy sayarin.

Lilw llactaq yachay-
nin waqaychananpaq-
mi sayarishan chay
UNESCO, hinallataq-
mi, chay waqaycha-
kuyqa apurunqa as-
wan hatun yachayta,
chay yachaymi asta-
wanraq wiranqa.

Chay atikunapad-
mi, UNESCO nisqan-
chis, llapan llactakuna-
man "becata" qun,

Chay beca kashan ya-
chachiq runakunapad,
kallashantaqmi ya-
chaychaskiq runakuna-
paqas. Chay beca ra-
kikun imatas sapanka
llactakuna munashan,

ima yachaymi aswan-
aliin kamhan chay llac-
takunapad, llapan ru-
nakunapad, chayta qha-
warispa rakikun.

Hinallataqmi, chay
UNESCO q'hawan
maykip kashan maul'a
wasikuna, llawpad ru-
nakunada tiyasankuna.

Chay wasikunaqa ma-
nana thunikunata,
nispan nina, Kay wasi-
kuna fluqanchisman

niywashanchis imata
riqspanku, imapis
iñisqankuna chay llaw-
pad runakuna. Hinalla-
tataqmi, fluqanchis ya-
chusunchis imaynata
tiyaranqu. Chayqa me-
nan fluqanchispach-
chu, chayta lliv tiysi
muyuntinpi runakuna-
paq.

Hinan, Peru suyuncispí,
kay UNESCO, askha yuyuwaan,
imaynata qhawaspa,
uyuyachamun ima pu-
karakuna, ima maul'a
llactakuna, tusachana-
paq kashanku, ama
thuninankunapad. Chay-
manta nin, kay wanki-

kuna askha chaninyuq-
mi, chayta llawpad
runakuna saqiwanchis
llaqa runakuna riqa-
nanchispac.

Manana thunikunata
maslikhapan, chayta
q'hawarispanmi, Peru
llactanchis UNESCO
wan, rimamunku imay-
mana ruwanankupad,
kushka llank'ananku-
pad. Chay rimariyant
q'ilqapi churumunku,
chaytan riqsinchis Plan
COPESCO sutwan.

PLAN COPESCO:

chispag, chaymantaq,
churumusaqku allin
k'anchayta.

Chay inkakunaq ru-
wasqanta, riqsiyta mu-
naspanmi, hamungaku
askha turistakuna.

Kaywan kushkacha-
kuspan ruwakunka
askha "Empresas de
Propiedad Social" nis-
qanchista, chaypin ru-
wakunka tikakunata,
qurpachana wasi hata-
richinapad, chaymanta
ruwakunka imaynata
"artesanías" nisqanchi-

chispa.

Hinallataqmi sayar-
chistan q'ilqapi suti-
chamunku Peru suy-
uwa kashchi, UNESCO
umalliqwan. Chaywan
maslikhakuna Cusco,
Puno suyupad, awan
alin kawsyta.

Chay suyukunapi
kashan askha maul'a
llactakuna, wak'akuna,
pukarakuna, inkaqku-
na ruwasqanra. Hina-
spa -ninku: allinta ali-
chaspas, allinta pichas-
pa, hamunkaku askha
tumagaya runakunata
"turistikuna". Hamu-
nappaqmi, ichaq, wa-
wasun allin flankunata,
chay maul'a llactakuna-
naman chayamanunpaq.
Hatarichisunni esekha
qurpachana wa-
sikunata, "turistikun-
man", qurpachanan-

miyu, uru, sach'a, t'ila-
ranga hunu sulista.

Chaywanmi, llank'a-
na kaqtinka, manan
runakuna Cusco, Puno
suyumanta hukaj llac-
takunaman astakumun-
qakuchu. Llapan runa-
kunapaqmi llank'ana
kanqa, chaypaqmi ru-
wakunka chay "Em-
presas de Propiedad
Social" nisqanchismi.

Nº 7

RUNA SIMI ARWI

POR JUVE

·Imaynata ruwana:

- a) Sapanka kastellau rimaypaqmi, runa simipi kinsa simi kan.
Sapanka runa simitan, yupana, kushkach'en chayraykun yupasqa kashan.
- b) Kutichiqman hina sapanka yapanata llinp'iyo:
Kayta hina:
Runasimipi alqo, kastellanupitaq PERRO.
(Kinsawanmi yupasqa kashan) chayraykun kinsa yupeyta llinp'ina.

Castellano:

Runa Simi:

A ASTRONOMIA
SAMINCHAY 5
AUQA TINKUY 5
HARK'ANA 6

B BATALLA
AYA 7
Q ALLU 8
ISKU 9

C CAL
Q'AYMA 10
HAT'UPA 11
SUPAY 12

E EDUCANDO
YACH'ANIYOQ 13
YACH'ACHIQ 14
YACH'A CHASKIQ 15

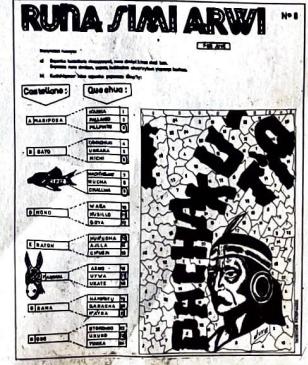
F FELICIDAD
SAMIYOOQ 16
POQOY 17
SAMI 18

G FIN
TUKUKUY 19
QENA 20
AMUY 21

H HILO
TILLA 22
Q'AYTO 23
SISI 24

runa simi arwi
Pashkasqa

Llaqta warmikuna: paykunapi hamut'anku

Manan l'aqsa makikunaqa kallpachakunkuchu, huñusqan, qhariq makin kanan, qhariq makin wan huñukunan, llaqtak makin paqarinanpaq.

Año Mundial de la Mujer, sutichasqa watapi, yuyarisa puriryku Parada qhatupi, kay Lima llaqtanchispí kuanan p'unchay, Intichay p'unchaypi, chunka kinsayuq p'unchay, Hawk'ay Kusi Killapi.

Kay tapuñiyukupitan riqsiyant munashayku, imaynatas llaqta warmikuna yuyachanku chaninchasqa watanaku, imaynatas sunqun ukhupi kuskachakunku Liberación de la Mujer nisankukanwan, chayman hina paykunapas kusata kawsayinkuta tarinkunkupaq.

Yachasanchis hina Gobierno Revolucionario de las Fuerza Armada llaqtachismanta kamachikamunku, kay wata qallarisqanchis, warmi unanchayukanpanq "Año de la Mujer" nisankukanwan, hinaman manaña warmimantis rimayninkupi, nitaqmi chaninchayinta tustuchinankupaq, chay hunt'akunapataq imaymmana huñunakuytu llawpachin ACOMUJ organiasun hina, llapa kampisina warmikunapaq, kikinllantaqmi imaymmana rusaqankutapis kallpacheyuspa, artesaniá rikusqanchis hiña.

Rikusqanchis hina, kikinllantaqmi kay Lima llaqtapi llawpachinkufa hatun huñukuya karmirkuna Revolucion Peruano nisankumanta, chayta munayku uyariq nisankumanta, chayta munayku uyariq nisankumanta, chayta munayku uyariq nisankumanta.

Chay rayku, ñugaykupis Cronicawan mit'a liqgamenta pacha, mest'arivyu llapa llaqta warmikumanan, yuvay yanapaynaykuta, musuq kawsay tarpancascha kama manan paykullapacchu awancha llapallan tukuy llaqtanchispaq, hina musuq p'unchay wawanchispaq pagarinanpanq.

Hina qallarispataq rantiuy qhatupi sayachiyku Juanita Huamán Colé mamata paytan tapuyku imata hamut'an Liberación Femenina nisankumanta, chayta munayku uyariq nisankumanta, chayta munayku uyariq nisankumanta.

Chayna qallarispataq kay manan sumaqllata tapukuyinami rimaynini kutichiwanku "ari uyariyu" televisiuni rimasqankute chay Liberación Femenina nisankumanta, ichaq manan yachanichu, nitaqmi yachachiwankuchu, pimanta liberakusichis chayta, wasiyipiqa allinlanta tiyaykuq llapa, familiapis llank'aynillanata kawsakunku, ñugataq wasiyilaypi qhipani paykunapaq wayku uspa, chay pagmi wajchiwaskaku familiajukuna Huancayumanta pacha, allinlanta tiyaykuq, qilaychikispisutiyipu napaypawachis familiajukukata Huancayu llaqtapi, chayllata mañaku".

Astawanmi tapuya munayku kay manan, payqa niwanku manan atiyamchunu manan allintachu yachan chay liberacionista, disculpawankichiis nispa.

Cronicawan rimariyta maskaspa puriyku kumpaywan, Julia Huamán Cervantes paramanta imaymmana yuvay qhatunta, chaypi kikinllantaqmi tapuyku imatas yuvaychan Liberación Femenina radiupi rimasqankumanta.

Kay mama niwallankutakmi manan yachanichu nitaqmi hayk'apris yuyaranichu chayta, ñugayku warmi qhari llaqtamasi purilla huñunakuyku, La Campaña distritupi, chaypin yuyachayku imaymmana yanapanayku llaqtaykuta Club Acomayo qispichisqaykupi, hinallataq q'uchu rikuyku llaqtaykuq waynuchakunawan, sapa killa iskay kutita huñunakuyku, hinatan rimapaywanchis Gloria Illa Godoy sipas.

"Liberación Femeninamanta manan yachanichu nitaqmi hayk'apris yuyaranichu chayta, ñugayku warmi qhari llaqtamasi purilla huñunakuyku, La Campaña distritupi, chaypin yuyachayku imaymmana yanapanayku llaqtaykuta Club Acomayo qispichisqaykupi, hinallataq q'uchu rikuyku llaqtaykuq waynuchakunawan, sapa killa iskay kutita huñunakuyku, hinatan rimapaywanchis Gloria Illa Godoy sipas.

Tapukullaykutakmi María Huamán Machaca sipasman, rimayninpataq kikinllantaqmi

"Mercedes Alcántara
chay Liberación
Femenina nisankumanta".

"Juanita Huamán nin
Huancayumanta
wajchiwanku".

"Mercedes Alcántara
nina: "Llanca'vach
llawpachispa, liberacion
paqarinanmi".

"Juanita Huamán nin
Huancayumanta
wajchiwanku".

"Qhatuypi llank'ay
rayku, manan
yachanichu chay
Liberación Femenina
nisankumanta".

"Marina Gutiérrez
"Wauaykuna
yanapantani".

"Allinmi Liberación Femenina
ñawparinapao, warmi qharipas
kuskachakunkun, sicas
andaykuq llaqtamanta
wayche". Hinata
niwanchis Lusa
Gonzales Dueñas.

"Huñukullayku Acomayo
clubnaykupi llaqtay
yanapantani reshu".
Nispa nra

Uman qharitaq kushka llank'anka chayqa, iskayninkun kaqlata chaninchanchanu. Manan sapallanchu warmiqa qispinqa; qharwan kushkan.

Liberación Femeninamanta, mana yachasqan-nischiwanku, rimaynini yapanuspa nin acamanta humarani llank'anka mashkhas-tariwasqayki hina, kaypin qhatushaninu ni huji p'unchaypis samaspas.

Chayna purispataq Segunda Sanqa Apaza amawan rimariyku chay Liberación Femeninamanta, mana kuchichiyta tarispa, hinatan nanku "lank'anaymi" wiraqucha ama tumpuya pierdichiyawchu, manan yachan-cheni liberasiun rimawasqaykimanta".

Puraypaspa purispa, kay tapuyukupi allin wachinkupaq tupayku arieqepia mamawan pa sutiñ Luisa Gonzales Dueñas, paymi liberación Femeninamanta nian, han tiempuña chayna Gobiernonchispi chaychinchana, wasiyipas, wasiyapqamanta pacha qusay-pan manan allintachu comprendikurayku, chu kamachikuqni karan, paylan allin tumpuya, nuanqayku, llaqtachanuqti mana importanciata urawaranchu, mana allin yuyaninti riku-yaytu, chay rayku phifallan purirayku; tangus kuska llank'aspas allinta flawpachi-yku, allin yuyanlykuta waywakuna rayku yachimaniqas chiqqaq rimasqaykuta riqshayku, manan rimasqaykuta riqshayku, onda paykuna fuaqayku hina haqarinanku, aswan allin kawsayninkuta llawpachin-anque.

Ulapa yachaywasikunapipas chaynatan ya-chinkuman, chayraqcha chay Liberación CACIUNKUNANMAYA llaqtanchisman.

Tapullaykutaaq discriminación socialmanta, taq niwallankutaaq "ari kanni discriminacion, manachu rikushanchis hospitalkunapipas diferenciata qunku allin p'achayuq sipasku-paq, qhapaq runakunata, justicijapis allin qiyukunallapaqni, rikushanchismi riki pa p'unchaypis".

"Chay rayku Kamachikunanmi colegiukutaaq Mercedes Gómez, mana niwanku geración kanapaq llank'ayta flawpachin-chayta rikuspatataq chayraqcha kikin locionmanta rimasunman.

Kay puriyukupi tukuyunaykupaq sayachikutaaq Marina Gutiérrez mamaña paymi geración Femeninamanta tapuqtiyu ninku, "Manan hayk'apis uyariranichu, sumi yachanichu imamanca Liberación CACIUNKUNANMAYA".

Chayta uyarispatataq kumpaywan kutinpuy-huji p'unchay tupaayukuma.

mit alipi llank'aq sipasmi chaynata hamut'an warmiq watanpi

Warmiqa qispinqa sunqu yayay t'iqraymi. Chaypi maskhakun gharwan kuskachakuyta munaspa. Chaymi warmi yuyaychay masicha-kuypi hunt'aynimanta mana tawa p'ira wasillanpichu yananchasqa.

Warmiqa qispipyqa warmiqa rakymen laykuymi, yuyaywan makwan p'ata-chaq mast'ariquinipi. Oharipas warmipas huj llank'aymantta kuskan kananku, mana ohri atipaq kananchu nitaq warmi atisqachu.

Wakichayava ql.ari mantapunin kar-an warmi hit'anqap. Kay warmiqa pisi qispillaryumi karay, chayqa karan warmi ruwaykunallapi, wasin kama-chi, qusan qhawaq, wawan uyway tuta p'unchay.

Wakichayava tukuy llank'ay ruway-nipin rikukun. Kamachii mast'ariquy-pi qallarimun, yananchakuytunipi sa-wasqa, chaymanta salarial makipuran-pi, warmi kaynnimanta, iluyumi pay-pas sasa qispikuylla.

Llaqtanchispi kanraqmí sunturku-na, paykunaga manan yuyaciakuan-chu warmi qispinya, chaninnimanta, qharwan kuskachakuytunimanta, kay wak'a sunturkun pispichayta munaq-kuna.

Manan chiqaqchu chay "sexo dé-bil". Warmiqa ima qharqi llank'ayta-pas atinmanta kikin kallpawan kikin yuyaywan, aswan ch'itiraq, usqhay usqhay, mana "machu sayachiq", cl-aymantan chanin qispinyin. Olqaq llaqta warmiqa rimaytan atinman campesina warmimanta paypas hin-laqtac; ima ruwaykunamantapas. Olqaq llaqta warmiqa yachangachacha jajra warmiqa yuyaninim haykuya, chaymanta imaynatas kay warmi rimarimun kay musuq ch'aqwaykuna-

MIRTA
GUAL
RIVERA

man, hawa kawsaynini ukhu kawsay-nipas. Mana chayna kanman chayqa mana allin yuyaychakucha kan-man.

Warmiqa ch'aqwaykunaqa p'a-tachaman kutichin. Kayaq kamichita churan nian purinapan, mit'aychis-pa, wakichasqaraq. Patachaga kuti kawsayninkunawan warmiwan qhawa-chikun aswan millataraq sunturni-kunapi.

Kunan pacia kawsaq warmiqa

LA VIDA DIA

mariana calle rimasqan

MARIANA CALLE,

iskay chun-ka tawa watayuq, mit'alipi qilqaq warmi.

CRONICAWAN.— Imatan warmin qispinyimanta hamut'anki.

M.C.— Nuqa yachanin chay warmin qispinyin nisqanchista mana ch'ullalachi hap'inan. Kashanchu chiqqaq qhar-qispinyin? qhawananchimisa yuyay kawsaypi, manachu qharikunapas llan-k'achiranku mana imaqapas.

Kunamni, kay kawsayninchispi, mana allin kawsay kashan, huj runa-llank'achimun askha runakunaman, mana chay llank'ayta allinta chanin-chaspa, kallangaraq chay muchuriy chayqa, mana atisunmarchu chay qispymanta rimayta.

Chiqaqmi ichaqcha, chay muchuy kawsaypi, kanmi iskay muchuriy war-mipa, llaqta runakuna, manan chanin-chunchu, qipaqninpi, qharitapas manan allinti qhawan.

CRONICAWAN.— Iman chay waki-chay, maypin chay wakichay, qanku-napaq qukan.

M.C.— Imacha kanqa chay p'un-chaw-, yuyaywan qhawariqtiyichi, qharipas, warmipas, kaqla qasqanchista, llank'anapipas kaqla llank'ayta atisunchu chayqa, chay p'unchaymi, kuska, qhar warmi, qispitya tarinaku, masichakuyta munanqaku. Manan chayman chayanchista munanku-chu, qhapaq runakuna, sicasqun-chi chayta aypasun chayqa, llan-puchuy kawsaymi thunirkuna.

Taqayta yaga llapan ruwaykuna-pin qhawanchis, llaqta ruwaykupi, warmita t'aqusqanta. Llank'anapipas, wakisqa kayku, warmi llank'annanta rayku chaninchaku aswan pisillata, manan qhariman hinacha chaninchaku. Chayta fuaqaykuwan ruwanku.

MARIANA
CALLE

Ilipi, profesional kaspapas, obrero kaspapas, qallan.

CRONICAWAN.— Llaqtapi tiyad warmi, kanpisina warmi hina, atin-manchu rimayta chay warmi qispiv nisqanchimanta?

M.C.— Nuqa yuyayniyi, kayta hap'in, manan pipas rimayta atinman-chu, sicasqay pama ayqanchi chayta qhawanya chayqa. Manan atikumani-chu rimayta chay qhawanya chayqa, hinaspani, warmiman manan chiqqaq fiañpi churanku. Warmikuna allinta yuyay-ninchispi hap'inanchis, sociedadmu hu-chayuq, chay sociedadmu hu-chayuq, thunichiyta munayku.

CRONICAWAN.— Imatan mash-kan chay huñunakuy warmi qispiv-

paq, ch'atanku qhariman, llaqtaman-chu, lucha de clases nisqanchimantu, warmi kaynnimantchu phia-nku.

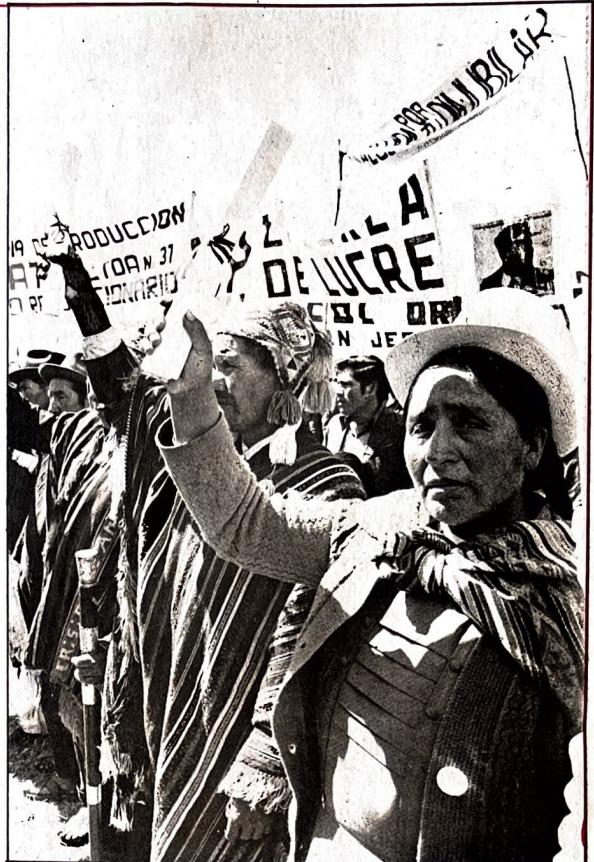
M.C.— Chay huñunakuy warmi qispipaqap siutyuq, kinayllamanta, pakaykusalla, mana allin fawiwani qhawanyakupaq, qhariman pusamun-ku, mana nichikantapas ninku, iman-rayku hina kashayku, manan ninku-chu sociedadmu huchayuq, hinaspani, warmiman manan chiqqaq fiañpi churanku. Warmikuna allinta yuyay-ninchispi hap'inanchis, sociedadmu hu-chayuq, chay sociedadmu hu-chayuq, thunichiyta munayku.

WARMIKUNAPAS PERU SUYU ANKAYLLINTA MAST'ARISHANKU

Wasanpi wawanta q'episa mana sayk'ušpa karu
ñankunata purin

Iari, Ari! |Revolutionwanmi kani!

Pallaysapa punchuta awashan

Sunq
chujchanta
miski makinwan
ñajch'ashan

Mana, sayk'uuta awashanku

Warmi qhari llaqtta ñankunata kuska purinku